

STUDENTEN WEEKBLAD

6de JAARGANG.

N°. 23.

REDACTEUREN: D. A. DE FREMERY, N. G. KAM,
H. F. KARSTEN, D. M. G. KOCH, J. L. A. LEDEBOER,
M. J. GRANPRÉ MOLIÈRE, J. H. TELDERS.

DONDERDAG
31 MAART 1904.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f 3,50, bij vooruitbetaling f 3,— per jaar. De jaargang loopt van 1 October tot 30 September.
De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

J. WALTMAN JR.
UITGEVER • DELIT

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen.
Het adres voor redactie en administratie is: Binnenwatersloot 33.

Eerstvolgende REDACTIE-VERGADERING ten huize van den heer J. H. TELDERS, Spoor singel 138, Dinsdag 5 April a. s. te 4 ure.

REDE

GEHOUDEN DOOR DEN

President van het Delftsch Studentencorps,
de Heer J. VAN GEUNS,

BIJ GELEGENHEID VAN DEN

56sten DIËS NATALIS,

op Vrijdag 25 Maart 1904.

Mijne Heeren Senatoren, Honorair Senatoren, Leden van het Delftsch Studentencorps.

Nu de plechtige twaalf slagen ons hebben verkondigd dat het 56e jaar van ons corps achter ons ligt, verstomt een oogenblik het feestrumoer, omdat over een ieder is gekomen, het ernstig weemoedig gevoel, dat op ons drukt bij een afscheid voor eeuwig van iets dat ons dierbaar is geweest.

Er zijn menschen die beweren de poezie van een oudejaarsavond niet te voelen; maar toch voelen ook zij de verplichting die op elkeen rust zich ernstig rekenschap te geven van een afgelopen jaar. Want, onbewust, dwingt ons een oudejaarsavond tot nadenken, tot herdenken zoowel van het goede en schoone dat het jaar ons bracht, als van de moeilijke oogenblikken en van hetgeen wij gaarne anders hadden gezien. Waar dan een ieder in zijne gedachten herleeft momenten, die voor hem van blijvende beteekenis zijn geworden, oogenblikken, plotseling verbrekende de alledaagsche sleur, en misschien beslissende over zijn toekomst, daar is het mij gegeven met u te herdenken de gebeurtenissen, die dit jaar voor ons Corps van belang zijn geweest. Maar nooit mag dat verleden ons neerslaan; wij leven nog voor en in de toekomst, wat gebeurd is zij ons eenerzijds een steun, anderzijds een waarschuwing.

Waar ik u dan geef een schets van het afgelopen jaar, verwacht ik van u eenzelfde ernst, waarmede u uw eigen levensjaar herdenkt. Spreek ik u over de toekomst van ons Corps, moge dan hetzelfde hoopvolle enthousiasme u bezielen, dat u uw eigen toekomstidealen voortoovert. Want slechts wanneer u allen goed beseft, wat het zeggen wil, dat het Corps ons als onderpand is gegeven, wanneer u het gevoelt als iets van u zelf, waarvoor een deel der verantwoordelijkheid op uwe schouders rust, kan, hetgeen schoon is, blijven voortbestaan, kan er verbetering komen van hetgeen slecht is. En dan zullen wij gevoelen den band die ons allen samenhoudt en kunnen wij datgene bereiken, waarnaar wij allen streven, den krachtigen gezonden bloei van ons Corps.

De geschiedenis van dit jaar voegt eene schoone bladzijde toe aan de roemrijke historie van ons Corps. En hoe kan het anders, waar onze corporatie in alle opzichten voldoet aan de eischen die men er aan mag stellen. En die eischen zijn, dat een jonge man er datgene kan vinden, wat hij, naast zijn studie, voor zijn geheele ontwikkeling noodig heeft. Reeds Lessing schreef aan zijne

moeder „de student is ook aan eene Universiteit om mensch te worden” en mensch wordt men niet met de studiekennis alleen, dat wordt men door den omgang met zijns gelijken. En een bewijs dat de behoefte aan dien omgang door ons allen gevoeld wordt is wel, dat wij ons het studentenleven zonder ons Corps niet kunnen indenken; dat het de eerste plaats in ons leven naast onze studie inneemt.

Helaas dit jaar moesten wij er wederom aan herinnerd worden dat de dood ook midden uit ons jonge leven zijn offers kan kiezen. Twee leden van ons Corps, H. J. van Burkom en O. W. Gobius, zijn uit ons midden weggerukt, diep-betreurd door hunne familieleden en vrienden. Zij rusten in vrede!

De krachtige opwekking, verleden jaar door den Corpspraeses aan het einde van zijn rede uitgesproken om de beste vruchten in te spannen tot het welslagen van het Lustrum is niet te vergeefs geweest.

De eerste maanden van dit jaar werden besteed met het regelen der week die in Juli zou moeten bewijzen dat ons Corps waardig weet feest te vieren.

Toch vond de Senaat nog tijd twee wetswijzigingen voor te stellen, die den 7en Mei door de Corpsvergadering werden aangenomen. De eerste is het welbekende artikel over den groentijd; ofschoon deze poging om donderjolen humaner en voor allen even zwaar te maken uiterst lofwaardig was, moet ik tot mijn leedwezen constateeren dat deze regeling niet aan de verwachtingen heeft voldaan. Ingrijpender was de wijziging die de Senaat gedwongen was voor te stellen, betreffende betaling van gelden van Corpsleden aan de vereenigingen. Deze wijziging moet worden beschouwd als een voorlooper van de wettelijke regeling, de verhouding der vereenigingen tot het Corps betreffende, waarover ik u mijne opinie reeds bij de Senaats-overdracht heb medegedeeld. Want het is helaas gebleken, dat niet alleen sommige leden der vereenigingen hunne finantieele verplichtingen niet nakomen maar dat er ook bestuursleden zijn geweest, die hunne plichten op ergerlijke wijze hebben verwaarloosd. Wij hopen dat de nieuwe wet, die door ons voor de groote vacantie aan U ter goedkeuring zal zijn aangeboden, hieraan voor goed een einde zal maken. Ik zeg, de nieuwe wet, want wij stellen ons voor de geheele wet te doorloopen en van elk artikel na te gaan of het beantwoordt aan zijn doel, of redactie wijzigingen noodig zijn of dat ingrijpende veranderingen moeten worden gemaakt. En dan zijn er nog verscheidene andere punten die wij u willen voorstellen te veranderen. Ik noem u de wijze waarop elk Corpsslid verplicht wordt gedurende zijn geheelen studententijd een Almanak te nemen, het verkiezingsstelsel dat door de practijk is bewezen onpractisch te zijn, de subsidies en voorschotten aan Senatoren in 't algemeen, aan een Lustrumsenaat in 't bijzonder en de wijze der inning van gelden, zoowel voor het Corps als voor de vereenigingen. Wij rekenen hierbij op uw medewerking, op uw ernstige hulp en steun!

Na de wetswijzigingen nam het met rassche schreden naderende Lustrum alle tijd in beslag. En wat zal ik u zeggen van deze rij schitterende feesten, waarvan u de beschrijving in het keurige Gedenkboek vindt. Door de Corpsvergadering van den 11en September werd met algemeene stemmen een motie aangenomen om hulde en

dank te brengen aan den Senaat Van der Hoeven die met onvermoeiden ijver en met warme liefde de voorbereidende werkzaamheden heeft geleid.

Al is er in een Lustrumjaar weinig tijd, om aan de inwendige organisatie van het Corps te arbeiden, toch is zoo'n jaar voor het geheele Corps van groot belang. Want dan gaat het een Corpslid in verband met het Corps, zooals het een Nederlander gaat in het buitenland. Thuis moge hij schelden op zijn land, in het buitenland gevoelt hij zich voor alles Nederlander. En zoo is ook een student in een Lustrumweek er trotsch op, zich Corpslid te kunnen noemen.

Hoe kan het anders! Zou er iemand zijn, die niet enthousiast wordt, als hij de schare reunisten hunne intrede binnen Delft ziet maken, genietend van de typische grachten met hunne schilderachtige plekjes en aardige doorkijkjes, van de hun bekende studentenhuizen; oude herinneringen ophalend met clubgenooten, die ze na een jarenlange scheiding hier weer terugvinden. Er zijn mannen bij, grijs geworden bij hun werk, maar die het feest mee willen vieren van hun Corps, waaraan zij veel hebben gegeven, waarvan zij meer hebben terugontvangen. En zoo is een Lustrumweek een tijd van verbroedering tusschen reunisten en Corpsleden en van Corpsleden onderling, een tijd waarin men den Corpsband sterker voelt. En al is na de vakantie de band weer verslapt, toch blijft men de herinnering behouden aan dat gevoel van trotsch, van warm enthousiasme, waarmede men de ouderen in ons midden ontving.

Na het Lustrum hebben velen ons voor goed verlaten om de koude maatschappij binnen te treden; nu kunnen zij nagaan of zij hun studententijd goed hebben besteed, of zij hebben geprofiteerd van de gelegenheid die het Corps hun overal heeft aangeboden om levenservaring en menschenkennis op te doen. Het Corps heeft ze zien gaan en heeft hun zijn beste wenschen voor hun verder leven medegegeven. En wederom heeft het met vreugde begroet de groote aanwinst van nieuwe leden die den 2^{en} October door den Corpspraeses werden geïnaugureerd. En hartelijk moet de ontvangst van een nieuw eerste jaar in ons midden zijn, omdat daarin ligt de toekomst van ons Corps, omdat de geest in dat jaar van overwegenden invloed op volgende jaren zal zijn. De herinnering aan de woorden, bij hunne inauguratie tot hen gesproken zal voor velen hunner een steun zijn in moeilijke oogenblikken.

Wanneer ik thans den toestand onzer Vereenigingen bespreek, dan zal ik trachten zoo kort mogelijk te zijn en mij beperken tot datgene wat in dit jaar in de geschiedenis der vereenigingen voorviel en dat voor alle Corpsleden van belang is.

Onze oudste en eerste vereeniging, de Sociëteit Phoenix is nog steeds niet over de financiële klappen heen haar op zoo'n ongunstig tijdstip toebedeeld. Het bestuur dat haar voorzichtig en verstandig beheert, heeft omtrent den financiële toestand eindelijk zekerheid willen hebben, en gelijk u allen bekend is, waren de resultaten van het onderzoek verre van schitterend; na rijp beraad moest dan ook het bestuur er toe overgaan contributie en tarief te verhoogen. Veel zou er ook hier verbeterd zijn, indien de leden meer hun verantwoordelijkheid tegenover hun eigen sociëteit gevoelden.

't Begint langzamerhand traditie te worden in een Diërede afkeurende woorden te spreken over het groote aantal geschorste leden. De vruchten van deze vermanende woorden zijn helaas luttel en het aantal leden, dat ten koste der sociëteit tracht hunne finantiën in beter conditie te brengen neemt eerder toe dan af. Toch wil ik ook nog even spreken over hen, die bij alle feestelijke gelegenheden hier tegenwoordig zijn, doch anders de gezelligheid elders zoeken; zij moeten wel begrijpen, dat zij profiteren van eene instelling, die door anderen wordt in stand gehouden. Het gebruik dat van de conversatiezalen wordt gemaakt laat ook vooral 's avonds, nog veel te wenschen over. En ik druk het speciaal de jongeren nogmaals op het hart, dat de tijd, waarin iemands waarde als student grootendeels werd beoordeeld naar het bedrag van zijne verteringen, reeds lang tot het verleden behoort. Neen, Uwe plicht is het niet om in de zalen onzer sociëteit tot laat te feesten en er geld stuk te slaan maar wel om er gezelligheid te zoeken en gezelligheid te brengen. De uren, in lees- en conversatiezalen doorgebracht zult U niet tot de verlorene behoeven te rekenen.

Wanneer ik nu van de historische volgorde der vereenigingen afwijk, dan is het, om namens het Corps een woord van warmen dank te brengen aan de beide ver-

eenigingen die, ten koste van groote financiële offers, zoo krachtig hebben medegewerkt tot het slagen van de Lustrumweek. Hulde aan Apollo en Weerbaarheid; zij hebben getoond den naam van Corpsvereeniging waard te zijn.

Zeer te loven vallen de uitstekend geslaagde pogingen van Apollo om kamermuziek-uitvoeringen meer op den voorgrond te plaatsen, want daarin moet Apollo haar kracht zoeken.

Hoezeer ook het bestuur van Debating zich inspant om aantrekkelijkheid aan hare avonden te geven, blijft de opkomst uiterst gering. Betreurenswaardig is het feit, dat tegenwoordig nooit meer studenten tot de inleiders behooren. Zouden pogingen, zich eens wat minder op sociaal en economisch gebied te bewegen, misschien succes hebben? De keuze van sprekers is dan weliswaar zeer beperkt, maar ik meen dat dan de vereeniging meer aan haar doel zou beantwoorden. Want niet alleen geloof ik, dat dan de opkomst groter zou zijn, maar ook zouden velen, die zich nu niet op het glibberig pad der economie of politiek durven begeven, vooral niet wanneer zij in debat moeten treden met iemand die in zijn onderwerp doorkneed is, dan wel als debaters optreden.

Weinigen schijnen de waarde, van het goed kunnen zeggen en verdedigen van hunne meening in 't publiek, te beseffen. Want waar hier toch ruimschoots de gelegenheid tot oefening wordt geboden, maken er slechts weinigen van gebruik. En hier staat U te midden van kennissen wier critiek scherp, maar welwillend is; later in de maatschappij zal die welwillendheid wel eens iets te wenschen overlaten.

Ofschoon de financiële toestand van Tooneel nog groote voorzichtigheid vereischt, komt de vereeniging er door het voorzichtig beheer van het tegenwoordig bestuur weer langzamerhand bovenop. Moge de zoo geslaagde opvoering van „De dochter van Roland” en het reusachtig succes van „Sherlock Holmes” voor degenen die er zich toe in staat achten, een aansporing zijn hunne krachten aan de vereeniging te geven, voor de anderen om lid te worden of te blijven van een vereeniging, die hunne steun zeer noodig heeft en nu zeker alleszins verdient.

Het is met een enigszins weemoedig gevoel, dat ik dit jaar de overwinningen van Laga's acht memoreer; want het is de laatste maal dat deze acht roemvol in een diërede kan vermeld worden. Al had de ploeg reeds verscheidene transformaties ondergaan, de kern was dezelfde, die drie jaren lang Laga's roem op zoo schitterende wijze heeft hooggehouden, die Laga naast Njord heeft gebracht wat betreft het aantal varsity-overwinningen. Laga zal hunne namen niet vergeten, zal hen dankbaar blijven voor hunne opofferingen, voor den tijd die ze gaven tot vermeerdering van haar glorie.

Met groot genoegen maak ik hier melding van de verbouwing der loods, omdat hierdoor in een dringende behoefte wordt voorzien en de gelegenheid tot oefening, vooral voor de fuifroeiërs makkelijker wordt gemaakt.

Wanneer ik nu van de overige vereenigingen niets meer zeg, dan dat zij bloeien, dan is dat niet, omdat ik niet gaarne stil zou staan bij de gedenkwaardige data hunner geschiedenis, maar slechts omdat ik mij tot het noodigste hedenavond wil beperken. Alleen nog wijs ik u erop, dat de tijd, doorgebracht in degelijke uitspanning van den geest, of in gezonde lichaams oefening, u rijkelijk voldoening zal schenken, dat het uw plicht is zooveel mogelijk onze vereenigingen, en daardoor ons Corps, daadwerkelijk of financieel te steunen.

Dan, Mijne Heeren, wilde ik u nog iets zeggen over den groentijd.

Er is vroeger in ons Corps een sterke strooming voor afschaffing van den groentijd geweest en ook dit jaar is deze quaestie, voornamelijk door gebeurtenissen in een ander Corps, weer meer op den voorgrond gekomen. En er zijn onder u, die beweren dat de groentijd is een verouderde instelling, en die haar weg willen nemen uit ons Corps. En anderen zijn er, die wel een groentijd willen behouden, maar die hare waarde geheel gelijk stellen met die van het betalen eener entrée. Ik meen dat beide categoriën op een verkeerd standpunt staan. De vraag of de groentijd afgeschaffd zal worden is alleen afhankelijk van den geest in het Corps. Ik bedoel hiermede, dat, wanneer op het oogenblik het hoofdstuk over den groentijd uit de wet werd geschrapt, het eenigst gevolg hiervan zou zijn, dat de gereguleerde groentijd plaats zou maken voor de ongereguleerde.

Overal waar in een grooten kring van jonge menschen nieuwelingen worden opgenomen, heeft een kennismaking plaats, die voor den nieuweling nu juist niet altijd even plezierig is; die kennismaking is noodzakelijk, des te noodzakelijker naarmate de kring van menschen grooter, de gewoonten en gebruiken er eigenaardiger zijn. De geheele geest in ons Corps zou zich verzetten tegen eene daadwerkelijke afschaffing van den groentijd. Waar zou het gevoel van eenheid van ons corps, van trots op onze corpsverenigingen, van verplichtingen en rechten der leden blijven, wanneer zich telkenjare plotseling een 140 tal onbekende jonge mannen op onze Societeit bevonden? Doch niet alleen de verplichte kennismaking zoowel van de candidaatleden met de leden als van de candidaatleden onderling is het, die een groentijd noodzakelijk maakt; want de groentijd is tevens de voorbereidingstijd voor het leven in ons corps. En niemand anders dan de student kan de opvoedende taak om schooljongens geschikt te maken voor het studentenleven op zich nemen. Maar wel moet hij dan ook zijne verantwoordelijkheid gevoelen.

In elk opzicht is het begin van de studententijd moeilijk en velen zijn er telkenjare, die de moreele kracht missen de goede voornemens uit te voeren, die zij bij hunne aankomst hier hadden. En het schoone van onze taak is dezulken juist in den groentijd, de hand toe te steken. Een ernstig openhartig gesprek, een eerlijke belangelooze raad zal dan op 't zoo bij uitstek ontvankelijk gemoed van een candidaatlid een grooter invloed hebben; 't bewustzijn dat anderen zich in de zelfde omstandigheden hebben bevonden, denzelfden strijd door hebben gemaakt, zal hun later een groote steun zijn. Vergeet niet, dat er veel waars is in het gezegde dat het eerste jaar niet alleen over de geheele studententijd maar over het geheele leven beslist. En voor U zal de voldoening grooter zijn, dan wanneer gij een candidaatlid bewezen hebt, dat gij hem in ruwheid en platheid de baaszij, of dat gij hem moreel stuk hebt geslagen.

Zal dan ons aller doel, de bloei van ons Corps bereikt worden, dan moet er zijn samenwerking en strijd. Want elke vooruitgang is een gevolg van een strijd van het oude tegen het nieuwe, dus ook een strijd tusschen de aanhangers van het oude en de aanhangers van het nieuwe. Maar tevens moet er samenwerking zijn, wil die strijd in het werkelijk belang zijn van ons Corps.

Het is een bewijs van een gezonden geest, dat er tusschen de leden van ons Corps over zoovele punten meeningsverschillen bestaan. Wij allen beschouwen wel onze meeningen als vaststaande, maar dikwijls berusten die meeningen op lossen grondslag, blijken zij maar al te zeer voor wijziging vatbaar. Negeert daarom niet de opinie van anderen, maar daalt van uw eigen standpunt af en tracht u in de overtuiging van een ander in te werken, En dan zult u in elk geval moeten waardeeren de meening van een ander.

Eerst dan kunt u in debat treden, waar u zult trachten uw eigen overtuiging te doen zegevieren; gelukt u dit niet, waakt er dan voor dat u de persoon zijn betere argumenten niet ten kwade duidt, dat het verlies van den strijd geen wrok tegen den overwinnaar achterlaat. Want slechts dan zal er door gedachtenwrijving een gezonde geest in ons Corps komen.

Maar hiervoor moet een einde komen aan de, vooral in den laatsten tijd zoo sterk merkbare afscheiding in clubjes. Want dit, Mijne Heeren, het zich opsluiten in de ideeëgang van dat kringetje, het daarbij neerzien op anderen is de oorzaak van bekrompenheid en kleingeestigheid. U moet hier trachten uw blik te verruimen; zorgt er voor geen oordeel uit te spreken, voor gij het tegenover u zelf kunt verantwoorden. Want niets is gevaarlijker dan een oordeel dat niet op serieus onderzoek is gebaseerd. U zult mij tegenwerpen dat men uit één daad iemands karakter moet kunnen opbouwen, maar dan moet men ook alle drijfveeren tot die daad kennen, en dat kan slechts dan het geval zijn indien u iemand door en door kent. Hoe dikwijls wordt hier niet iemand be- en veroordeeld naar aanleiding van een enkele daad, soms naar aanleiding van een gezegde.

Maar, waar ik u eenerzijds uitdrukkelijk waarschuw voor een te vluchtig oordeel, meen ik er bij u van een anderen kant op te moeten aandringen dat, wanneer u oordeelt, uw oordeel scherp omljnd zij, zoowel over personen als over zaken. Vergeet niet, dat men iemand niet alleen aan zijn vrienden, maar meer nog misschien, aan zijn vijanden herkent. Het is werkelijk geen eer om met iedereen op vriendschappelijken voet te staan en, want dat gaat altijd

samen, geen enkelen goeden vriend te hebben. Ziet in, dat het oneindig veel hooger staat om iemand te durven zijn, dan om in de hoop op getaptheid vriendelijk en joviaal tegen uw antipathien te zijn; bevredigt niet ten koste van uw karakter uw ijdelheid; want karakter en ijdelheid kunnen nooit samengaan.

Leert uw eigen waarde kennen, beseft waar gij staat als mensch. Doch weet ook van den anderen kant wat het te beduiden heeft, indien U aangehaald wordt door menschen en dat zijn meestal ouderen, die u niet kennen; weest voor hen op uw hoede en begrijpt dat het niet uw verdiensten zijn die hen aantrekken, maar dat zij u als een middel beschouwen om hun doel te bereiken, en dat egoïsme de drijfveer van hunne handelwijze is.

En nu kom ik vanzelf op een onderwerp dat hier direct mede in verband staat, het in de studenten wereld zoo vaak gebruikte en misbruikte scheldwoord intrigant. Want een scheldnaam moet het zijn, echter niet voor degenen, die de kracht en de wil in zich weten om op eenige plaats in ons corps te staan, die voelen dat zij geschikt zijn voor eenige functie, en dat openlijk durven bekennen; maar wel van toepassing op hen, die langs een omweg op een plaats trachten te komen, die hen slechts aantrekt, omdat zij meenen boven anderen te staan, wanneer zij hun doel bereikt hebben, en wier moeite en liefde voor de zaak zelve dan meestal verre beneden het gemiddelde blijven.

En wel moeten de leden en de besturen der vereenigingen beseffen, dat een groot deel der verantwoordelijkheid voor de toekomst op hen rust, wanneer zij aan anderen de leiding hunner vereenigingen overgeven.

En nu mijne heeren, bij het vieren van den nieuwaarsmorgen van het 57e jaar geef ik de toekomst van ons Corps in uwe handen. Laat ons alle persoonlijke quaesties, alle sympathien of antipathien vergeten indien ons oordeel over Corpszaken gevraagd wordt. Bij alle meeningsverschil moet bij allen de zekerheid bestaan, dat de verschillende partijen slechts het welzijn van onze corporatie voor oogen hebben. Slechts dan kan door een eendrachtig samenwerken ons Corps groeien en bloeien.

Mijne heeren, wijdt dan met mij dezen drank aan den vooruitgang van ons D. S. C.

Gepolemiseer in het Studenten Weekblad.

Het weekblad is tegenwoordig af en toe lijdende aan een kwaal, die menigeen misschien wat vreemd zal voorkomen: te veel stof. Waarschijnlijk zal de meerderheid der lezers niet dadelijk inzien, dat dit een voor de redactie buitengemeen onaangename eigenschap is. Toch is dit het geval. Gedurende den vorigen jaargang kwam het zoo nu en dan voor, dat men op de redactie-vergadering Dinsdagmiddags ontdekte, dat er in het geheel niets was, en dan de noodzakelijkheid inzag om tegen Donderdag een geheel nummer zelf vol te schrijven. Het laat zich begrijpen, dat dit niet naliet eigenaardige bezwaren met zich te brengen. Het is nu eenmaal noch gemakkelijk, noch aangenaam, om binnen 24 uur een artikel te moeten leveren over 'n importe welk onderwerp. Maar volgens een onzer oudste redacteuren zijn de bezwaren om een weekblad vol te krijgen nog kinderspel, vergeleken bij die om er een leeg te krijgen. Stel u voor: 31 kolommen kopie en 13 kolommen beschikbaar. Daarbij allerlei inzenders, wier stukken voor opname geschikt zijn en die er op aandringen, dat men hunne bijdragen niet tot een volgend nummer zal laten liggen, ja, zelfs zijn er, die een met zorg opgesteld stuk verscheuren, omdat de opneming uitgesteld moet worden! En als het nu nog maar onafhankelijke opstellen waren, dan zou schifting mogelijk zijn in eene categorie, die door een zekere actualiteit den voorrang behoort te genieten en een anderen groep, die evengoed nog een paar weken kan blijven liggen. Maar het ongeluk schuilt nu juist hierin, dat Delft in het teeken der polemiek schijnt te staan.

Een op zich zelf staand stuk is in onze kolommen een vrij zeldzaam ding; wie de laatste nummers doorbladert, zal tot die overtuiging komen, of dit, meer waarschijnlijk, reeds lang hebben gedaan. In de laatste vier nummers 19—22 tel ik 24 kolommen van de 70, die niet direct eene beantwoording zijn van voorafgaande artikels. De rest

is polemiek. Die nu te laten wachten gaat natuurlijk lastig. En uit den aard der zaak weigert men niet gaarne plaatsing aan een vertegenwoordiger van ééne richting als men voor dien van den tegenovergestelde ruimte beschikbaar hield, zoolang tenminste het stuk zelf zijne opneming rechtvaardigt.

Den laatsten tijd is het vooral het geheimzinnig genootschap der drie domperts, dat ons behalve enkele belangrijke oorspronkelijke artikels een ware zondvloed van polemiek heeft bezorgd. En als wij dan nagaan of die stukken van polemische strekking voldoen aan eischen, die men ze mag stellen, dan hebben wij, vrees ik, veel kans om een ontkennend antwoord op deze vraag te vinden.

Bij iedere redeneering gaat men uit van vooropstellingen. Deze kunnen uitgesproken worden bij het begin van het betoog. Is dat het geval, dan is het gevaar voor verwarring niet groot. Dit neemt echter aanzienlijk toe, zoodra zij eerst later min of meer ongemerkt worden ingevoerd om door combinatie met een gevonden resultaat weer tot een andere gevolgtrekking te leiden.

Veronderstel wij zijn het eens over het feit, dat voorwerp A even duur is als het voorwerp B en dat voorwerp B f^2 kost, dan trek ik daaruit de conclusie: 2 voorwerpen A kosten samen f^4 . Maar dan heb ik vrij ongemerkt ingevoerd de vooropstellingen: 2 voorwerpen A kosten het dubbele van 1 voorwerp A, wat volstrekt niet noodig is, en verder $2 \times 2 = 4$, waartegen mijn vriend Folrax ten heftigste zou opkomen. Is men het nu op een dezer beide punten met mij oneens, dan zal men waarschijnlijk tot een ander resultaat komen. Moeten wij nu een debat aangaan? Van te voren valt met zekerheid te voorspellen, dat dit onvruchtbaar zou zijn, juist omdat wij het over de praemissen niet eens zijn.

Een voorbeeld, zoo eenvoudig als het bovenstaande, zal in de praktijk niet voorkomen. En naarmate de slotsom de vereeniging is van meer grondbestanddeelen, wordt de toestand ingewikkelder en wordt het moeilijker om de praemissen af te zonderen, teneinde na te zien of men het daarover eens is. Bij nu de meeste debatten in dit blad staan de bestrijders op zoo uiteenlopend standpunt, dat er in de verste verte geen sprake is van een uitgaan van dezelfde vooropstellingen, en zou het dus dwaas zijn te meenen, dat er ook maar de minste kans bestaat, dat de eene partij de andere zal overtuigen.

Vele debaters zullen zich misschien die illusie nooit gemaakt hebben. Maar waartoe dan die aanvallen, als er geen kans op succes is? Men spreekt iemand tegen om hemzelf of anderen te overtuigen, dat hij ongelijk heeft. Nu kan er natuurlijk van ongelijk slechts sprake zijn als er eene fout in de redeneering schuilt, dit is in de wijze van gevolgtrekking. Maar dat is meestal niet het geval.

Zijn nu de punten van uitgang verschillend, dan kan er van overtuigen geen sprake zijn. Bestrijding heeft dan ook geen zin. Wel kan het zijn nut hebben om naast of tegenover eene opvatting een andere te stellen, maar niet als bestrijding der eerste. Wordt het artikel toch in dezen vorm gegoten, dan zal het daardoor onvermijdelijk aan belangrijkheid verliezen. Dit is duidelijk. In plaats van een logisch betoog, waaruit den lezer blijkt, dat — zekere punten als waar aangenomen — men tot deze of gene gevolgtrekking moet komen, krijgt men eene, bijna uit den aard omsamenhangende, serie aanvallen tegen verschillende punten uit het stuk, dat wordt bestreden. Hoe gaat men toch te werk?

Bij de lezing van het stuk werd men getroffen door eenige beweringen, waarmede men niet kon meegaan en nu tracht men die stuk voor stuk te weerleggen. Iedereen ziet in, dat slechts uiterst zelden dit als resultaat een logisch geheel zal opleveren. Hierin hebben wij, geloof ik, de oplossing te zoeken van de vraag, waarom een groot deel van de bestrijdende stukken in het Weekblad zoo weinig boeiend zijn, terwijl ik geloof, dat de schrijvers, door er zich toe te bepalen een zoo helder mogelijke uiteenzetting te geven van hunne eigene opinie over de behandelde kwestie, een stuk zouden kunnen leveren, de algemeene belangstelling in veel hooger mate waard. Daarbij komt nog dat er iets vervelends in is, om bij het lezen van een blad altijd den indruk te krijgen van een eeuwigdurend gekibbel.

Ik ben dan ook overtuigd, dat het Weekblad bij eene beperking der polemiek of liever van den polemischen vorm der artikels ten zeerste zou winnen. Deze zouden belangrijker worden, de vorm minder onaangenaam, de taak der redactie verlicht, terwijl tevens het groote nadeel zou

vervallen, dat een groot deel der tegenwoordige stukken aankleeft, n.l. dat men ze niet op zich zelf kan lezen, doch slechts in betrekking tot andere.

Aan de inzenders dus het verzoek, in het belang van de lezers, van het S. W., van hunne eigen beweringen:

Levert meer oorspronkelijke stukken, en debatteert slechts daar, waar naar uwe meening overtuigen mogelijk is.

Ts.

SOCIALE AANGELEGENHEDEN EN WETENSCHAP.

Naar aanleiding van enkele cijfers uit het opstel:
„Hollands rechtsgevoel”.

Evenals D. in het vorig nummer, ga ik geheel met J. mede waar hij betoogt de wenschelijkheid, dat men zich in Holland meer op de hoogte stelle van Indische toestanden. Ook gevoel ik zeer veel voor de theorie, dat het moederland zich tegenover de kolonie van een eereschuld zou hebben te kwijten. Maar in de argumentatie treffen mij eenige punten door hunne zwakheid. Zoo voornamelijk wat betreft de cijfers over de spoorwegen. Deze geven beslist eene scheeve voorstelling van de zaak.

In de eerste plaats is de lengte van het spoorwegnet per 10000 K.M.² oppervlakte geen maatstaf voor den stand van het spoorwegwezen in een land. Zelfs is deze stand er nog geen voor dien van het verkeerswezen, waarbij men toch met de scheepvaart dient rekening te houden. Neem 2 even groote landen, dan is het duidelijk dat het dichtstbevolkte meer spoorwegen behoort te hebben dan het andere.

De lengte van den spoorweg b.v. per 1000 inwoners is als maatstaf van beoordeeling beter, maar ook aan bedenking onderhevig: Als 2 landen evenveel inwoners hebben, kan het grootste behoefte hebben aan meer spoorwegen dan het kleinste, omdat de te verbinden centra zooveel verder uiteen liggen.

Nu vergeet J. dat in Indië een uitgebreid tramwegnet aanwezig is, dat een zeer aanzienlijk aandeel neemt in het personen- en goederenvervoer. Op 1 Januari 1903 waren er in Ned.-Indië 1888 K.M. tramweg (in de meeste andere landen in dezen vorm onbekend of onder spoorwegen gerangschikt), ongerekend 200 K.M. in Atjeh en enkele honderden K.M. particulieren tramweg. Tellen wij deze tramwegen bij de spoorwegen op, dan komt men al tot andere cijfers. Laten wij verder Nieuw Guinea buiten beschouwing (we kunnen nu toch voor die Papoea's geen spoorwegen gaan bouwen) maar tellen wij mede Sumatra, waar weinig, en alle andere bezittingen waar géén spoorwegen zijn. Stellen wij dan de cijfers voor Engelsch-Indië daartegenover, waarbij er dan op dient gelet, dat deze betrekking hebben op 1 Januari 1897 en die voor Ned.-Indië op 1 Januari 1903.

Wij zien dan, dat per 10.000 K.M.² in Ned.-Indië 28 K.M. spoorweg zijn (voor Java 286!) tegen 61 in Engelsch-Indië terwijl de dichtheid der bevolking in Engelsch-Indië 57 is tegen slechts 23 in onze koloniën.

Per 10.000 inwoners wint Ned.-Indië in 1903 het van Engelsch-Indië in 1897: 1,26 K.M. tegen 1,05 K.M. d.w.z. in ons gebied 25% meer.

Wat er verder gedaan wordt moge hieruit blijken: in de laatste drie jaar (1 Jan. 1900—1 Jan. 1903) werd het spoorwegnet met 7%, het tramwegnet met 61% uitgebreid, totaal met 27%.

Neen, werkelijk, om te bewijzen, dat de koloniën verwaarloosd worden, zal men niet zijne gegevens uit de spoorwegstatistiek moeten putten.

Hoe de cijfers van spoorweglengten in verschillende landen voor vergelijking geschikt te maken, aannemende, dat de omstandigheden der bevolking gelijk kunnen worden gesteld? Aantrekkelijk lijkt deze redeneering: Als twee landen even groot zijn, dan moet de lengte van spoorwegnet evenredig zijn met de bevolking. Het dunst bevolkte heeft natuurlijk minder spoorweg noodig dan het andere. Brengen wij dit in praktijk dan wordt ons vergelijkingscijfer verkregen door de lengte van het spoorwegnet per oppervlakte-eenheid te deelen door de bevolkingsdichtheid. Noemen wij het totale spoorwegnet s, de bevolking i, de oppervlakte o dan is:

(Zie vervolg Bijvoegsel.)

B I J V O E G S E L

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van DONDERDAG 31 MAART 1904.

Lengte spoor per opp. eenh. = $\frac{s}{o}$.

Bevolkingsdichtheid = $\frac{i}{o}$ en ons vergelijkingscijfer wordt

$\frac{s}{o} : \frac{i}{o} = \frac{s}{i}$ d. i. juist de lengte van het spoorwegnet per inwoner! Geheel juist in deze maatstaf ook niet gelijk wij boven zagen, maar hij is m. i. toch heel wat beter dan die per 10000 K.M.

Wij zagen reeds dat juist volgens dezen beteren maatstaf Ned.-Indië in 1903 25% vooruit was op Engelsch-Indië in 1897.

Wacht u voor cijfers!

Ts.

Waarheid en dwaling.

(Vervolg.)

„Het grondbeginsel der metafysica b.v. is het beginsel „der contradictie en dit is in werkelijkheid alomvattend, „absoluut zeker, niet asymptotisch, maar reëel zeker. Iets „kan men niet tegelijkertijd zijn en niet zijn zoo „luidt het.”

Eenigszins onduidelijk uitgedrukt. Men zou zoo meenen, dat de metafysica in de natuur der dingen overal tegenspraak waarnam, maar neen, „het beginsel der contradictie,” moet beteekenen, er is geen tegenspraak in de dingen zelf.

Om dit te bewijzen wordt beweerd: Iets kan niet tegelijkertijd zijn en niet zijn.

Zeker, maar wat is verschijnt, wat verschijnt neem ik waar, dus bovenstaande beteekent: Iets kan ik niet tegelijkertijd niet waarnemen en wel waarnemen.

Het zijn is het totaal algemeene der verschijnselen. Dat is de algemeene basis.

Een millimeter, om zoo te zeggen, van de basis af, zien we direct tegenstelling in de dingen zelve.

Zoo kan bijv. iets tegelijkertijd zoo zijn en ook anders.

Ik, als levend organisme ben ieder oogenblik hetzelfde en toch anders. Een lichaam in beweging, is tegelijkertijd op eene plaats en ook op een andere, tegelijkertijd op die plaats en er ook niet. De voortdurende vorming en weer opheffing dier tegenstelling is de beweging.

De hogere wiskunde leert ons dat een kromme onder bepaalde omstandigheden recht is. Descartes wekte een storm van verontwaardiging bij de Mathematikers van zijn tijd door invoering van de wiskunde met veranderlijke grootheden. Weg met dien heiligschennis der heilige stabiliteit! Maar men moest wel toegeven toen men zag, dat het altijd goed uitkwam. Zoo is ook op natuurkundig gebied de metafysica gevallen. De Grieksche filosoof Aristoteles had reeds het dialectische denken onderzocht. Heraklites van Ephese zegt reeds: Alles is en is ook niet, want alles vliedt, is in voortdurende verandering, in voortdurend worden en vergaan.

Maar de bijzondere natuurverschijnselen waren toen nog niet onderzocht en zolang we de onderdeelen niet kennen is ons 't geheel ook niet duidelijk. Om deze verschijnselen te analyseeren moest men ze apart nemen, alle andere werkingen abstraheeren.

Dit deed de natuurwetenschap en geschiedkunde. Maar daardoor kwam de gewoonte de dingen ieder voor zich, apart, naast elkaar staande te beschouwen, niet in hun beweging, maar in hun stilstaan, niet in hun verandering maar onveranderlijk. Eveneens de filosofie, en zoo zien we ontstaan de metafysche denkwijze.

Bij de voortdurende groei der natuurwetenschap raakte men evenwel in botsing met de metafysche denkwijze. Waar is de absolute tegenstelling tusschen rust en beweging, warm en koud. Waar de grens tusschen gas en vloeistof, leven en dood, plant en dier?

Waar is de absolute tegenstelling tusschen waarheid en dwaling?

Dit alles past niet in het raam uwer metafysica. Zij is toereikend voorzover zij de dingen beschouwt, elk naast elkaar, maar geeft geen antwoord als ge de dingen ziet in hun leven, hun beweging.

Uw metafysica staat tot de dialectiek, als de wiskunde met onveranderlijke grootheden staat tot die met veranderlijke.

Een schoon marmeren beeld, koud en levenloos, waaromheen het volle leven bruischt.

Hoe we dus moeten opvatten: „Nu moet het wel een „ieder evident zijn.... enz. het is een waarheid niet „afhankelijk van ons, het is in de natuur der dingen „gelegen. En heel de wetenschap en alle ervaringen, ze „staven de een al meer dan de ander, de duidelijkheid. Dat men dit steeds bedenke.”

Voorwaar bedenkelijk!

Want hoe is te rijmen de zin: „Er zijn nog meer redenen, waarom het subjectieve een onhoudbare leer is” en o. a. „en wat de rede leerde, bevestigde de ervaring enz.” „dat we na den dood eerst de alles omvattende wetten kennen, enz.” — waar subjectieve waarheden voor objectieve d. i. wetenschappelijke worden uitgegeven.

„Julie meening is subjectief,” zoo roept het drielal, „komt, ziet en hoort, de mijne is objectief, want het is — de mijne!”

Waarheid in het stuk der $\wedge \wedge \wedge$ is o. a. dat $2 \times 2 = 4$, de som der hoeken van een vlakke driehoek = 180° , dat in Genesis staat: „Laat ons den mensch maken naar ons eigen beeld en onze gelijkenis” en dat het hun niet duidelijk is wat omstandigheid beteekent.

Waarde $\wedge \wedge \wedge$. Is het licht der zon geen omstandigheid? Of wilt ge soms beweren dat Euclides de zon niet net zoo goed heeft zien schijnen als de Azteken, Euler, of gijlieden, al zegt uw stuk het niet. Zagen zij allen niet maan, sterren, horizon, water, boomen, rotsen, steenen, dieren en vogels? Moesten zij allen niet hun voedsel trekken uit de natuur? Leerden zij niet langzamerhand de vormen daarvan abstraheeren, d.w.z. het algemeene uit 't bijzondere zoeken. En verwondert gij u dan nog dat hunne exacte wetenschap eensluitend was!

Dit alles, de kennis van ons denkvermogen, het is het resultaat der filosofie. Waar de filosofie zich eerst bezighield met te zoeken naar de algemeene waarheden, daar werd haar terrein meer en meer beperkt tot het onderzoek naar ons bewustzijn. Alle filosofien hebben daaraan meegewerkt. Zij allen hebben door het zoeken naar kennis, dat zoeken langzamerhand gericht naar het kenvermogen en zijne grenzen. Zij allen hebben bijgedragen tot de kennis van het denkvermogen. Maar niet de filosofie alleen, alle wetenschappen, de geheele cultuur heeft daartoe medegewerkt.

Marx toonde aan dat ons zijn ons bewustzijn bepaalt, dat de uitingen van onzen geest worden geleid door de economische omstandigheden, dat de geest en zijn gedachten niet zweven vrij boven ons materiele bestaan, maar er één geheel mee uitmaken.

De geest werd nu tot natuurverschijnsel, evenals ieder ander. Marx en Engels hebben in de rij van omstandigheden, die den mensch vormen, als ras, geboorte, klimaat, etc. een nieuwe groote factor ontdekt nl. de wijze, waarop hij zich zijn levensonderhoud verschafft. Dat deze factor de drijfveer in laatste instantie is, die de uitingen der menschen, hunne onderlinge verhoudingen, moraal, rechts-, godsdienstige en filosofische begrippen bepaalt.

Het bewustzijn is door hen gebaald binnen den kring der verschijnselen, die alles omvat, waar niets buiten valt.

De metafysische nevel, die den filosofen belette overal klaar en duidelijk te kennen, is ook van het terrein van onzen geest opgetrokken. Zijn laatste schuilplaats, daar hij reeds van het gebied der practische natuurwetenschap was verjaagd. Zijn wezen is speculatie.

De metafysica namelijk gaat verder dan ze gaan mag. Een overdreven onderscheid tusschen twee werelden, die zich nu doen kennen als te zijn gedachtenwereld en verschijnselen; de gedachte, die streeft naar het algemeene, stilstaande begrip van de wisselende verschijnselen, die wil vormen een zoo zuiver mogelijk beeld van den kosmos. Maar daarom niet twee werelden, want de gedachte, zoowel als den kosmos, verschijnselen, beiden behoorende tot de wereld, die is.

Ieder verschijnsel in betrekking tot anderen, ook de gedachte. Ieder begrip, ieder iets waar in betrekking tot iets anders, relatief. Waarheid niet absoluut maar betrekkelijk. Moraal, recht, nooit absoluut, maar betrekkelijk, wisselend met economische omstandigheden.

Dit kon eerst in de laatste kapitalistische periode worden erkend. Met de opkomst van het kapitalisme ontwikkelde zich de natuurwetenschap snel, de bourgeoisie had belang bij haar resultaten. Niet had ze noodig een scherpe blik op de maatschappij, hare productie was anarchistisch, ze behoefde niet te weten de wetten van het sociale leven.

De natuurwetenschap stelde haar in staat, de moderne productiekrachten vollediger, productiever aan te wenden, de wetten van het maatschappelijk leven had zij niet van noode. Langzamerhand maakte de accumulatie van kapitaal en productiemiddelen noodzakelijk een overzicht der markt, regeling der productie. De onderliggende klasse, het industriele proletariaat, gedrukt door het privaatbezit der arbeidsmiddelen, streeft naar opheffing van dat bezit en regeling der productie. Het heeft daarvoor noodig kennis der maatschappij, die een geducht wapen is in den strijd tegen het kapitalisme. En eerst nu, eerst in de latere kapitalistische periode kon het inzicht ontstaan dat moraal en recht gevormd worden door economische verhoudingen, dat begrippen met absoluut zijn, geldig voor alles en altijd.

De „praktische rede” van Kant, die de uitdrukking was van de moraal der opkomende bourgeoisie, vloekte met de practijk der latere productie. De burgerlijke en zedelijke vrijheid, vrijheid van wil, (passende in het kader van het jonge kapitalisme omdat er vrijheid van concurrentie zijn moet) in theorie, daarnaast vrijheid van uitbuiting en slavernij der arbeiders in practijk, — gelijkheid aller menschen in theorie, voortgaande onteigening en scherper tegenstelling tusschen het bezit in de practijk — het absolute recht in theorie, de klassestaat der bourgeoisie in de practijk, die den arbeiders zelfs het vereenigingsrecht betwist —; de moraal, geldende voor de geheele menscheid werd bevonden te zijn de moraal eener klasse.

Waar de bourgeoisie dus sprak van algemeen, absoluut, daar zag en ziet het proletariaat duidelijk de dwaling. Niet is het voor allen en voor altijd maar slechts tijdelijk voor de klasse der bezitters.

Zoo is de menschelijke geest binnen den kring der natuur gehaald en is op hem toegepast het wetenschappelijk onderzoek, door een groot man aldus aangegeven: „Stijg op van 't bijzondere der ervaring tot het algemeene van het begrip, vorm een begrip zoo helder mogelijk uit zooveel mogelijk ervaring en daal dan met dat algemeene weer tot het bijzondere af. om er mee te werken, wijzer, rijker, gelukkiger te worden.”

Het menschelijk bewustzijn dus deel van de wereld der verschijnselen, deel van wisselende, nooit stilstaande golvende zee van werkingen. Dat deel een beeld makend dier wisselende stroom. Het oog de spiegel van het zichtbare, de geest van het kenbare, zoekend uit het wisselende, het standvastige, in het bijzondere het steeds meer algemeene.

Om de figuur onder het stuk der $\wedge \wedge \wedge$ dus een cirkel getrokken, die van het al, den kosmos, de wereld der verschijnselen, want daarbuiten is niets.

Terwille van 't goed begrijpen kunnen we voor den tijd van ons onderzoek den mensch wel scheiden van de overige wereld, maar men wachte zich die scheiding te overdrijven.

Na onderzoek, na klassificeering der dingen, moeten wij ze weer brengen in hun onderlinge samenhang. De metafysica doet slechts het eerste gedeelte, en dwaalt zoodra zij het aldus verkregen beeld, aanziet voor het al. Zij vindt alzoo geen tegenspraak in de dingen zelf, terwijl de werkelijke wereld alle verschijnselen omvat, alle tegenspraken, waar en onwaar, positief en negatief, rust en beweging schijn en zijn, doet zien als relatieve tegenstellingen.

Deze proletarische wetenschap, zij is een evangelie, maar slechts in den zin van het weten.

Zonder speculatie, zonder overdrijving, geen filosofie.

Het tijdperk der filosofie is afgesloten met de woorden van Feuerbach „Meine Philosophie ist keine Philosophie.”

Evenals de sterrewichelarij, die het sterrenschrijf zocht te ontcijferen, overging in de astronomie, alzoo van speculatie werd tot wetenschap, evenals de alchemie, zoekende naar den steen der wijzen werd tot chemie, zoo is de filosofie geworden tot de wetenschap van het menschelijk denkvermogen. Onze tegenstanders, zij zullen dit niet erkennen, niet begrijpen — want deden zij zulks, zij zouden, heenstappend over de muur der klassebegrippen, komen tot ons.

Ook niet de $\wedge \wedge \wedge$. Zij zullen opziende tegen de wanden hunner ideologiën en klassetradities, die steenen binnenplaats, het starre, stilstaande, metafysische blijven beschouwen

als het al, niet bemerkend den stroom van leven, voortdurende beweging, „dragende wording”, vloeiend om de kapel hunner eeuwige rust.

ERWÉ.

Ter nadere toelichting.

Nederland en Spanje — met weerszin wordt het verklaard, maar het kan niet worden geloofd, en het mag niet worden verbloed — Nederland en Spanje dat zijn de mogendheden die, meer dan eenige andere van het beschaafde Europa dezer (19e) eeuw, de koloniën een druk opleggen, wegens duur en mate veel zwaarder dan de redelijkheid duldt.

C. E. v. Kesteren „Nederlands belangen en Indies grieven” blz. 54.

In het Studenten Weekblad van 17 Maart l.l. maakt de Heer D. eenige op- of aanmerkingen, naar aanleiding van mijn stuk „Hollands Rechtsgevoel”. Van 't eene punt maak ik mij af „zonder eenige moeite of argumentatie”, bij een 2e „neem ik niet in aanmerking het verschil in levensstandaard, bij een 3e zie ik over het hoofd „het verschil tusschen de menschen die op Cuba stemrecht hadden en de Inlanders”, enz. enz., kortom de heer D. verwijt mij een groote dosis oppervlakkigheid.

Allereerst een opmerking: het was volstrekt mijn bedoeling niet een uitgewerkt geheel te geven en dit is dunkt mij eene onmogelijkheid waar het eerste punt reeds (door den heer D. zeer terecht opgemerkt) samenhangt met de quaestie van de eereschuld, die m. i. in zoo'n kort bestek niet te behandelen is.

Ik wilde slechts eenige Indische grieven weergeven, meer niet.

Thans zal ik trachten aan het verlangen van den heer D. tegemoet te komen, behalve wat betreft het eerste en vierde (samenhangende met de Indo-quaestie) punt, om bovengenoemde reden. Deze zal ik liever apart behandelen.

Beginnen wij dus met 't 2e verwijt.

Ik had het verschil in levensstandaard enz. in 't oog moeten houden.

Zie, dit ben ik niet met den heer D. eens.

Het verwijt zou volkomen gegrond zijn, als ik tegenover elkaar had gesteld het gemiddeld inkomen van den Hollandschen en Inlandschen arbeider, maar met de procentische belastingheffing heeft de „levensstandaard” niets te maken.

Vindt de heer D. het ook niet „zonderling” dat door hetzelfde Rijk verschillend belasting wordt geheven, liefst 25% en 6%? Laat ons eens nagaan de belasting die het meest op den Inlander drukt „de landrente”. „Wettelijk ook volgens z.g. deugdelijke regeling in de Preanger, mag worden geheven een maximum van 20% der netto opbrengst, die men heet te bereiken door 10 picols per bouw van den bruto oogst of te trekken (in het overige deel van Java wordt nog geheven van de bruto-opbrengst). Het minimum, dat volgens de Preanger-regeling die de Regeering nu geleidelijk hoopt in te voeren, mag worden geheven is 8%”¹⁾.

Nu zou ik wel eens vragen, is het geen schande dat van het voornaamste voedingsmiddel van den Javaan als maximum 20% en als minimum 8% mag worden geheven. In welk ander land ter wereld gebeurt dat?

Maar nemen we met Mr. Brooshooft eens aan dat de gemiddelde belasting 10% is (zeer zeker niet te hoog gerekend).

„Tegen 10% van dezen laatste (den Inlandschen boer) heeft het Rijk in Nederland gemiddeld 6% der zeer mild berekende belastbare opbrengst, met de opeenten voor provinciën en gemeenten 7 $\frac{1}{2}$ %”²⁾

„De landrente die thans f18.500.000 opbrengt mist elken deugdelijken grondslag „zij is zooals zij nog steeds wordt geheven een systematische en gewilde uitputting der Inlandsche bevolking (Locom. 18 Dec. 1900, Mr. P. Brooshooft).”³⁾

Trouwens, hoe zwaar het den Inlander valt deze landrente op te brengen, blijkt wel uit de schildering welke Mr. B. ons daarvan geeft.

„Loopt het tegen 't eind des jaars (20 December moet

¹⁾ Mr. P. Brooshooft: „De Ethische koers en de kol. politiek”, blz. 37 en 38.

²⁾ Mr. P. Brooshooft: „De Ethische koers”, blz. 39.

³⁾ H. van Kol: „Ontwerp Program”, Nieuwe Tijd, blz. 213.

„het geheele bedrag binnen zijn) dan is het een eindeloos „manen, kwellen en beslag nemen, zelfs om het restant „aangezuiverd te krijgen. De achterstalligen gaan dikwijls „ver van hunne dessa, weken lang uit werken, om eenige „gulden over te sparen voor de achterstallige landrente, „verkoopen of verpanden er hun schamele bezittingen voor, „leenen het sommetje tegen hooge rente van den woekeraar „of van bemiddelde dessahoofden zelf, worden er door dezen „zoo zij hun onwelwillend gezind zijn op allerlei wijzen voor „gedonderd”, enz. ⁴⁾

Ten slotte het volgende staaltje over Bantam in 1872 en in 1886 (toen door de veepest en het onzinnig afmaken der dieren, de veestapel tot ongeveer op $\frac{1}{3}$ was terug gebracht).

	1872	1886
Bevolking der Gouvernements-		
districten	575,000	483,000
Veestapel: Buffels	156,000	66,930
Padi- (rijst) oogst picols	2,300,000	2,600,000
Waarde van den oogst naar den		
gemiddelden prijs.	f 5,622,000	f 4,550,000
Landrente	„ 610,000	„ 667,000
Hoofdgeld der heeredienstplich-		
tige landbouwers	„ —,—	„ 95,000
Landrente per picol padi betaald	„ 0,24	„ 0,235
Hoofdgeld per picol padi betaald	„ —,—	„ 0,035
Aan landrente en hoofdgeld te		
zamen werd per picol padi		
(rijst) betaald	„ 0,24	„ 0,27 ⁵⁾

Zooals men ziet, de bevolking afgenomen, de veestapel verminderd, de waarde van den oogst geringer, maar desniettemin de lasten ontzettend opgedreven.

„In 1887 werd ze (de landrente J.) nog eens weer verhoogd met f 20,000.” ⁶⁾

Deze cijfers spreken meer dan boekdeelen van Hollands liefde voor den vertrapten Javaan.

En dan nog die andere belastingen zooals bedrijfsbelasting, heerediensten, hoofdgeld ter vervanging van afgeschafte heerediensten, enz. enz., veelal belastingen die men hier in Nederland zelfs niet bij name kent.

De heer J. T. Cremer heeft 13 April 1891 een redevoering gehouden in de Kiesvereniging „Burgerplicht” in Amsterdam. ⁷⁾

In die lezing beval de heer Cremer behalve andere prachtige dingen zooals irrigatie-werken ook aan vermindering der heerediensten.

Wat kwam hiervan terecht toen hijzelf minister was (1897—1901).

Absoluut niets. Het was een groot fiasco. Volgens de Kol. jaarcijfers steeg het aantal heeredienstplichtigen van 3,336,407 in 1897 op 3,493,753 in 1901.

Het hoofdgeld steeg eveneens en wel van f 3,061,483 in 1897 op f 3,255,261 in 1900.

Zooals men ziet, vermeerdering dus in stede van vermindering.

Verder zouden wij nog kunnen noemen de schandelijke opiumhandel, de pandhuizen enz., waar het gouvernement schandalig hooge winsten van trekt. De rijtuigbelasting, f 12 voor een karretje „dat met paard en tuig wellicht f 100 waard is”. Verhuurt men zoo'n karretje, dan komt hier nog bij f 3 aan zegels en nog 2% bedrijfsbelasting (f 3 à f 4) zoodat de belasting dan minstens f 18 bedraagt.

Bij verkoop „slaat de fiscus er nog een bijzonder winstje uit”. ⁸⁾

Zoo worden die 25% bijeen gescharreld.

Wat zegt de heer D (als nakomeling van hen die den 10en penning „onmenselijk” vonden) hier wel van? Is het niet een groote, diepe aanklacht tegen Nederland?

Nu het 3e punt.

Het is m.i. een zeer groote onrechtvaardigheid de belangen van moederland en kolonie aan eenzelfde moederlandsch parlement (waarin dus hoofdzakelijk moederlanders zitting hebben, toe te vertrouwen.

De ontwikkeling, zeden, gewoonten, godsdiensten van beide zijn ten eenenmale verschillend; de belangen komen steeds met elkaar in botsing. Wat in 't belang is van het moederland, strijdt vaak met dat der kolonie en omgekeerd, en wat de natuur gescheiden heeft kan de wet niet ver-

eenigen m. a. w. staatkundige eenheid is of ijdel of heilloos, wanneer ze niet op natuurlijke eenheid gegrond is.” ⁹⁾

Men versta mij wel, ik bedoel hiermee niet, dat ik ben voor vertegenwoordiging der kolonie in het moederland, tenminste niet als einddoel, die zou toch nooit rechtvaardig worden doorgevoerd.

Indië bv. met een bevolking $8 \times$ zoo groot als die van Nederland zou dan ook $8 \times$ zoo veel afgevaardigden moeten hebben.

Werd dit werkelijk toegestaan, (iets wat gebeurd zou zijn bij de Spaansch Amerikaansche koloniën als de grondwet van 1812 in werking was getreden), dan zouden we het omgekeerde waarnemen van wat we nu zien, nl. een exploitatie van het moederland door de kolonie.

Een goede oplossing verwacht ik slechts van eigen bestuur.

De heer D. houde mij ten goede dat ik dit standpunt thans niet verder ontwikkel.

Ik heb alleen te kennen willen geven, dat Nederland de eenige groote koloniale mogendheid is, die de waarheid van bovengenoemde stelling nog niet heeft erkend.

Vertegenwoordiging toch, hoe slecht ze ook moge zijn, is een eerste stap op den weg der rechtvaardigheid, een weg dien Nederland nog maar steeds niet heeft kunnen vinden.

We zien dat Spanje reeds in 1812 de constitutie van Cadiz uitvaardigde waarbij aan de koloniën gelijk stemrecht werd toegekend als aan 't moederland. (Bij dezelfde grondwet werd ook nog afgekondigd de vrijheid van drukpers, iets waar Ned.-Indië nog maar steeds op wacht).

De Koning weigerde deze constitutie te bezweren maar werd hier eindelijk toe gedwongen 7 Maart 1820.

Toen trachtte Spanje de grondwet wederom in te voeren, maar het was reeds veel te laat. De koloniën waren in vollen opstand en eenige jaren later voor goed van het moederlandsche juk verlost. Slechts Portorico en Cuba bleven in handen van Spanje.

Nu heeft de heer D. wel het ongelukkigste voorbeeld genomen, dat hij kiezen kon.

Nergens toch, is het Spaansche bestuur slechter geweest, nergens werden de menschen meer mishandeld dan juist op de Antillen waar ook Cuba toe behoort.

Maar zou zelfs in 't algemeen een bestuur als dat van Spanje, hetgeen wij zouden kunnen noemen een wreede, strenge, biechtvaderlijke voogdijschap, wel in staat zijn een volk intellectueel te verheffen?

De geschiedenis leert anders.

Toen de Spanjaarden Peru en Mexico veroverden, vonden zij daar hoogstbeschaafde volksstammen. Wat was er spoedig van die beschaving overgebleven?

Zelfs in Spanje konden in 1877, $72\frac{1}{2}\%$ van 't volk nòch lezen, nòch schrijven terwijl $3\frac{1}{2}\%$ alleen kon lezen; 24% slechts kon en lezen en schrijven.

Maar waarom zouden bv. de inboorlingen van Suriname (dat tot nu toe ook geen afgevaardigden mag kiezen) minder ontwikkeld zijn dan die van de vlak bij gelegen voormalige Spaansche bezittingen Venezuela, Opper Peru (Bolivia) enz. de laatste nog wel in 1812.

Waarom zouden de Inlanders in het algemeen minder ontwikkeld zijn dan de inboorlingen der Fransche en Portugeesche bezittingen.

Aan deze toch is het stemrecht toegekend respectievelijk in 1833 en 1859.

De kieswet op Cuba was verre van schitterend, (nòch beroerder dan de „wet van Houten”).

De 140000 Spanjaarden kozen 16 afgevaardigden, de ruim 1 miljoen inboorlingen, waarvan alléén de boeren die 25 pesos (1 peso = f 2,50) belasting betaalden kiesrecht hadden, slechts 8, terwijl men in Spanje reeds kiesrecht had als men was aangeslagen voor 5 pesos.

Veel rechtvaardiger is het kiesrecht in de Portugeesche koloniën, waar ieder (ik spatieer) stemrecht heeft die 1 milreis (\pm f 2,70) belasting betaalt. ¹⁰⁾

Om kort te zijn, ik geloof niet dat men aan Indië het kiesrecht kan weigeren door zich te beroepen op de onkunde der Inlanders. Voor algemeen kiesrecht is het volk m. i. ook niet rijp, maar zeker zouden er categoriën van personen zijn aan te wijzen, aan wie het eerste burgerrecht veilig kon worden toevertrouwd.

Zelfs zou het toekennen van eenige stemmen in 't par-

⁹⁾ A. W. P. Verkerk, Pistorius en Mr. P. A. v. d. Lith: „Britsch Indisch beheer”, blz. 67.

¹⁰⁾ Men zie Dr. A. Zimmermann: „Kolonial politik Portugals und Spaniens”, blz. 219 en 504.

⁴⁾ Mr. P. Brooshooft: „De Ethische koers”, blz. 37.

⁵⁾ Mr. Nederburgh: Tjilegon-Bantam-Java, overgenomen door R. A. van Sandiek in „Lief en Leed uit Bantam”, blz. 155.

⁶⁾ v. Sandiek: „Lief en Leed”, blz. 154.

⁷⁾ Men zie J. T. Cremer „Koloniale politiek” (twee redevoeringen).

⁸⁾ Mr. Brooshooft: „De Ethische koers”, blz. 60—61.

lement er veel toe bijdragen, om Indië belangstelling in te boezemen in de publieke zaak. Het onmondig houden van een volk is er zeker niet toe in staat.

Nu het 5e punt.

Volgens den Heer D. is een der redenen, dat Indië in het aantal spoorwegen ten achter staat bij andere landen, dat in Ned. Indië nog zooveel woeste gronden en bosschen zijn.

Hier keert hij de zaak om.

Indië heeft zooveel woeste gronden enz. juist door gebrek aan spoorwegen. De woeste gronden kunnen niet rente-gewend worden gemaakt, de bosschen, (waarin men tal van kostelijke houtsoorten vindt) kunnen niet met voordeel worden ontgonnen omdat het vervoer te moeilijk en te kostbaar is.

Britsch-Indië had 31 Maart 1884 in exploitatie ruim 17331 K.M. Ned.-Indië slechts 700 K.M. De toename in de eerste kolonie bedroeg van 1880—1884, 702 K.M. per jaar, dus nog meer dan in Indië in 't geheel waren aangelegd van 1864—1884. In Insulinde bedroeg de toename vóór 1884 nog geen 40 K.M., van 1892—1901 slechts ruim 80 K.M. per jaar. ¹¹⁾

Zeker Engelsch-Indië is grooter dan Insulinde (60000 vierk. mijlen tegen 38000 vierk. mijlen en ook relatief dichter bevolkt, maar niet in verhouding tot 't aantal spoorwegen.

En is soms Ceylon geen eiland.

Laten we dit eens vergelijken met Java (de best gecultiveerde der Nederlandsche bezittingen).

Ceylon heeft een oppervlakte van 1430 vierk. mijlen, Java van 2410 vierk. mijlen. De bevolking op Java was in 1889, 13 maal zoo dicht als op Ceylon. Voor 1877 (zie mijn vorig artikel) mogen we meen ik dit getal 13 ook wel behouden zonder groote fouten te maken.

Welnu, en Ceylon dat nog geen $\frac{2}{5}$ van de oppervlakte van Java bezit en veel dunner bevolkt was had relatief $1\frac{1}{5} \times$ zooveel spoorwegen. Ook betwijfel ik ten eerste of de ligging van Klein-Azië wel zooveel invloed heeft op 't aantal spoorwegen. De handel in dit land is tenminste niet zoo bijzonder groot. Neen er is een andere reden en die is dat Holland aan Indië het geld waarvoor men spoorwegen had kunnen aanleggen, heeft ontnomen.

Zelfs nog ná de Comptabiliteitswet (1867) dus zonder een spoor van recht heeft Holland uit Indië weggehaald de som van (met rente voor gesloten leeningen mee) \pm 200 miljoen gulden.

Daarvoor zijn hier in Nederland spoorwegen aangelegd en toen Indië zelf geld nodig had voor dit hoogst nuttige vervoermiddel toen, . . . toen beging Holland het schandelijke onrecht voor Insulinde leeningen te sluiten en . . . de kolonie te laten opdraaien voor de rente. Hoe geheel anders is dit in Britsch-Indië. Maar, hiermede kom ik weer aan de eereschuld, hierover dus later.

Nog slechts een aanhaling van den bekenden Indischen specialiteit Mr. Brooshoof.

„Spoor- en tramwegaanleg gaan, in vergelijking met andere koloniën (van Europa spreek ik maar heelemaal niet) een slakkengang. Op 't veroverde Lombok o. a. werd particuliere tramaanleg steeds geweigerd omdat de staat het zou doen, maar in 1899 is van Staatsexploitatie voorloopig afgezien”. ¹²⁾

J.

¹¹⁾ Deze cijfers zijn genomen uit C. E. van Kesteren „Nieuwe spoorwegplannen voor Britsch Indië”, Ind. Gids van 1884, blz. 128 en volgende en uit de Koloniale jaarcijfers.

¹²⁾ Mr. P. Brooshoof: „De Ethische koers”, blz. 97.

Naar aanleiding van Erwé's artikel.

In het S. W. van 17 Mrt. jl. komt Erwé in een artikel, dat meer kracht aan logica gebaart dan bezit, een protest, en nog wel een ernstig protest aantekenen „tegen het schrijven van dergelijke ondoordachte dingen” als ik voor drie weken publiceerde. Zijn voornemen: het rechtzetten van enkele ideeën, die ik naar zijn meening een wanhopig scheeven stand had gegeven, is loffelijk genoeg. De uitvoering laat m. i. te wenschen over

Er bestaat een groote kloof tusschen de denkbeelden, door Erwé en mij aangehangen.

Voor hem is wetenschappelijk socialisme en Marxisme, dat hij, zonderling genoeg, van het begin tot het eind louter wetenschappelijk noemt, identiek. Voor Erwé is het Marxisme

een onverbroken geheel en geldt het, alles of niets te aanvaarden, m. a. w. socialist, d. i. belijder van Marx' leer in zijn geheel te zijn, of met verwerping van een deel daarvan tevens het waarachtig sociaal democraat-zijn in te boeten.

Hiermee nu ben ik het niet eens. In de eerste plaats beschouw ik een deel van het Marxisme wel degelijk als filosofisch en in de tweede plaats geloof ik, dat het wetenschappelijk gedeelte met iedere moderne levensbeschouwing een geheel kan uitmaken, zonder dat een niet-Marxist noodzakelijk slechts langs den weg van het materialisme tot het socialisme behoeft te komen.

Bezien we het vraagstuk een weinig nader.

De Marxisten poneeren over het algemeen hunne ideeën gaarne als van a tot z wetenschappelijk, een dwaling, die slechts wordt geëvenaard door het aan velen hunner eigen gebrek aan wijsgeerig denken. Erwé levert een treffend voorbeeld hiervan. Hij ziet totaal over het hoofd, dat de weg, door hem bij zijne analyse der begrippen ingeslagen, hem de eenig juiste toeschijnt, omdat deze tot dusver voor zijn gevoel het meest aannemelijk is, en dat juist zijn subjectieve gevoel hier de eenige controle over de waarheid zijner theoriën kan zijn. Maar de waarachtigheid dier ideeën staat zoozeer bij hem vast, dat hij ze voor louter wetenschappelijk uitmaakt en alle speculatie de deur van zijn stelsel denkt uit te wijzen.

Dat deel van het Marxisme, waar het om gaat, is het historisch-materialisme. Dit is uit feiten, niets dan feiten opgebouwd, zegt Erwé. Volkomen juist. En door van het bijzondere dier feiten naar het algemeene op te klimmen, trok men de conclusie, dat er een innig verband bestaat tusschen de economische verhoudingen en de geestelijke cultuur van elke periode in de geschiedenis. Dat dit verband bestaat, valt niet te loochenen, en het wordt dan ook door denkers, wier hoofden steken in de spinnewebben der „burgerlijke ideologie,” Erwé, grif toegegeven. Lees maar eens, wat Ds. Talma op 3 Dec. 1903 in de Kamer zeide en wat Ed. Redelé in de zevende en achtste jaargang van „De Nieuwe Tijd” schreef.

Maar nu ligt het voor de hand, dat denkende koppen, die in dit verband er een zagen tusschen materie en geest, verder voortzochten, hooger opbouwden, en tot een resultaat kwamen dat — filosofisch was — neen louter wetenschappelijk, zegt Erwé.

De stelling, dat het ideeële de weerspiegeling is van de productieverhoudingen, is dus vrij van alle speculatie en louter vrucht van de empiriseerende wetenschap! Wat is weerspiegeling, Erwé, wat is het verschil tusschen materie en geest, wat is het verband tusschen maatschappelijk zijn en bewustzijn? De moraal verandert, maar dat neemt niet weg, dat er in ieder mensch toch een aanleg aanwezig moet zijn, die ons drijft zoo te handelen, dat we niet in botsing komen met de voorschriften dier zedeleer? En dat is een idee, dat direct nu eens niets met de materie te maken heeft, dat stabiel staat boven de wisselende tijden, waarvan de moraal de manifestatie is, zooals iedere Godsdienst de belichaming is van het religieus bewustzijn, waarvan wel de inhoud, niet het zijn als zoodanig in verband staat met de materie.

Erwé stelt de materie als realiteit buiten zich. Maar als iemand nu eens ging beweren, dat alles slechts bestaat in onze waarneming en daarvoor product is van den geest, welk recht heeft hij dan, zijne theorie daartegenover als niet-speculatief te poneeren? Hoe men er in 's hemelsnaam toe kan komen, het Marxisme voor louter wetenschappelijk aan te zien, weet alleen de orthodoxe Marxist. En hij moet het wel weten, want gewillig buigt hij het hoofd voor wat Herman Gorter, ook al op „wetenschappelijke” gronden in de laatste Januari-aflevering van „De Nieuwe Tijd” schreef: „De wereld bestaat uit niets dan stoffelijke wezens, individuen, die naast en na elkaar het heelal bewonen. In „sommige van die wezens, is de denkkraft, de geest opgebloeid”. 't Is van eenvoudigheid, noch hocus-pocus vrij.

Is het nu voor een wetenschappelijk sociaal-democraat noodzakelijk, het Marxisme in zijn geheel te aanvaarden? Neen. Een „burgerlijk ideoloog” kan precies hetzelfde inzicht hebben in het wetenschappelijk deel van Marx' leer en dat is voldoende. Men behoeft niet het historisch-materialisme tot in uiterste consequenties te aanvaarden, om tot de overtuiging te geraken, dat concentratie van kapitaal plaats heeft en de socialistische productie gewenscht is, of dat het middel, om daartoe te geraken is het bewust voeren van den klassenstrijd, de oprichting van vakverenigingen, coöperaties enz.

(Zie vervolg Tweede Bijvoegsel).

TWEEDE BIJVOEGSEL

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD

van DONDERDAG 31 MAART 1904.

Dit is zoo zeer waar, dat we dan ook kunnen opmerken, dat, zooals op de Dresdener partijdag in Duitschland overtuigend bleek, de revisionisten over het algemeen juist zijn zij, die het meest met de praktijk in aanraking komen, zooals leiders van vakorganisaties. Erwé zegt zelf, dat de theorie uit de beweging is ontstaan, en op haar beurt die beweging weer den weg moet wijzen. Dat ben ik volmaakt met hem eens.

Maar evenzeer is het waar, dat de beweging zich door een foutieve theorie slechts tijdelijk uit het goede spoor laat brengen, en waar we nu zien, dat allerwegen meer en meer niet-Marxisten onder de sociaal democraten worden geteld, — wat, indien socialisme en Marxisme identiek zijn, beslist onmogelijk is —, daar moet het feit, dat alles niet precies gaat, zooals hij het zich gedacht had, bij Erwé onaangename gewaarwordingen veroorzaken. Men ontkomt daaraan niet, door eenvoudig te beweren, dat ieder sociaal-democraat zal toegeven, dat men lid van de S. D. A. P. kan zijn en er toch een eigen, aparte levensbeschouwing op na kan houden. Want de aansluiting bij de partij moet juist op grond van de theorie kunnen worden gemotiveerd. Men onderschrijft het beginsel — en strijdprogram, en wanneer het Marxisme onverbrekkelijk één en wetenschappelijk was, dan zou het lid worden van de S. D. A. P. zijn motievereering niet kunnen vinden in het aanvaarden van een deel der theorie, dat daartoe onvoldoende zou zijn. Dan zou het wijsgeerig deel eveneens in het program moeten voorkomen, en de partij inkrimpen tot een secte, die een bepaalde levensbeschouwing propageert.

Wan ik ontken niet, dat het Marxisme, gelouterd en aangevuld als het is door Engels en Dietzgen, inderdaad als levensbeschouwing kan voldoen, maar m. i. is het tevens méér dan socialisme. Men boet zijn socialisme niet in, door het wijsgeerig deel van Marx' theoriën over boord te werpen. Erwé is het hiermee niet eens. Dat hij, voor wien Socialisme en Marxisme woorden van de zelfde beteekenis zijn, een protest tegen mijne „Toelichting” de wereld inslingert is dan ook volstrekt niet vreemd. Maar mijn betoog berustte juist in hoofdzaak op de onjuistheid van dat identificeren, en dat schijnt door hem totaal over het hoofd te zijn gezien.

Wanneer de levensbeschouwing, die Erwé de socialistische noemt, inderdaad specifiek socialistisch was, dan moest die ook door alle partijgenooten en geestverwanten worden aangehangen, en was voor hen het bezit van een afwijkende eenvoudig onmogelijk, in dat geval waren zij geen socialist. Hier is Erwé met zichzelf in tegenspraak, waar hij beweert dat een lid van de S. D. A. P. er een eigen, aparte levensbeschouwing op na kan houden; tenzij hij, goedhartiger dan moeder natuur zelve, sommigen zijner partijgenooten gaarne de onmogelijkheid van het vinden van de oplossing van het levensraadsel langs twee onderling verschillende wegen openstelt. Neen, Erwé, de weg, aan het eind waarvan troont, groot en ontzachtelijk het mysterie van 't leven, is voor ieder onzer verschillend. De wetenschap kan ons slechts een enkele schrede daarop voorwaarts brengen. Het raadsel ontwarren kan slechts ieder voor zich, en eene oplossing, die gemeen bezit der menschheid zou kunnen zijn, bestaat niet. Wij gaan er niet naar toe opmarsch van duizend eeuwen — we komen er nooit. De strijd tusschen materialisme en dualisme zal eenvoudig worden voortgezet; de inhoud der godsdiensten zal veranderen, de religie zelve blijft bestaan, want ook de socialistische productie heft de laatste oorzaak van haar bestaan niet op.

Bezien we nu eens een weinig nader de socialistische wereldbeschouwing van Erwé. Deze is inderdaad van zeer afwijkend soort, en het loont de moeite, ze eens wat van naderbij te bekijken. De kern er van vormt de ontdekking van Marx, dat niet het bewustzijn der menschen hun zijn, maar omgekeerd hun maatschappelijk zijn hun bewustzijn bepaalt. Daarop voortbouwende, formeert Erwé zich nu eene wereldbeschouwing, die niet „burgerlijk” materialistisch is, ook niet dualistisch, maar louter wetenschappelijk en ditmaal nu eens specifiek socialistisch. Die „ontdekking” van den kern ervan „opent ons een onmetelijk verschiep van kennis, n.l. „dat al het onbegrepen slechts een gevolg is van „leemten in ons weten”.

Dit nu heeft veel overeenkomst met beweringen, die men waarheden als koeien pleegt te noemen: dat er zaken

zijn, die we niet kennen is een gevolg daarvan, dat we niet alles weten. Nu had ik tot dusverre in mijn onnoozelheid altijd gedacht, dat eene levensbeschouwing juist die leemten aanvulde. Dwaasheid allemaal, zegt Erwé, dit is juist het kenmerk van de socialistische, dat ze dat nu eens niet doet. Ze vertelt ons, dat al ons weten stukwerk is, en meer kun je waarachtig niet eischen.

Waarlijk, Erwé had wel gelijk, toen hij me vroeg, welk materialisme ik bedoelde, het „burgerlijk” of het historisch. Zijne levensbeschouwing lijkt op het eerste wel allerminst, ze lijkt op geen levensbeschouwing überhaupt. En ik moet eerlijk bekennen, er volstrekt niet dankbaar voor te zijn, dat een van dergelijk soort me wordt opgedrongen als de onze, de socialistische.

Op pag. 187 vertelt Erwé, dat iedere opkomende klasse een nieuwe wereldbeschouwing heeft, en op grond daarvan voert hij me triomfankelijk tegemoet:

„Het proletariaat... als klasse, die het bestaan van „klassen zal opheffen... zou geen nieuwe wereldbeschouwing „hebben”.

Maar mijn waarde vriend, waar heb ik dat gezegd? Je uitroep getuigt van slordig lezen en half begrijpen van wat ik schreef. Ik heb er geen oogenblik aan gedacht, te ontkennen, dat er niet slechts ééne, maar wie weet hoeveel nieuwe wereldbeschouwingen in aantocht zijn.

Ik geef zelfs toe, dat die in nauw verband zullen staan met de productieverhoudingen, maar ik geloof dat ze in laatste instantie buiten het socialisme om zullen gaan. Heusch Erwé, in den strijd tusschen materialisme en dualisme wordt het laatste woord door het socialisme niet gesproken. Het kan dat niet, want men is socialist en nog iets, en dat „iets” houdt in den kern van onze levensbeschouwing.

* * *

De oorzaak van Erwé's apponeeren naar aanleiding van mijne bewering, dat het socialisme als levensbeschouwing onvoldoende is, is m. i. niet zoover te zoeken. Het is het gevolg van de fout, die hij begaat, n. l. het verwarren van levensdoel en levensbeschouwing, een fout, die ook L. Q. begaat in het laatste gedeelte van zijn artikel in het S. W. van veertien dagen geleden. Hij gevoelt veel voor zijne ideeën, ziet het werken ervoor als recht en de mogelijkheid ze in praktijk te kunnen brengen, met de zekerheid in den strijd te zullen overwinnen, schenkt hem een kracht en moed, zooals slechts een waarachtige overtuiging die kan geven. Maar het is niet meer, dan het strijden voor een levensdoel, een ideaal, dat hij zeker weet te zullen bereiken. Eene levensbeschouwing is het niet. Het geluk, dat we in het socialisme vinden, een geluk, dat de ondergaande bourgeoisie niet kent, is het gevolg van de overtuiging, dat het onomstootelijk waar is, dat we staan op den drempel van een eeuw, waarin zal worden aanschouwd de verwezenlijking van wat we voelen als recht.

Onze strijd is er een om geluk, maar een geluk, dat we ons zelf verschaffen, waarop we niet behoeven te wachten. tot de klasseworsteling zal zijn volbracht. En wat Luthers volgelingen moeten hebben gevoeld, toen ze optrokken, om der wereld kond te doen van den ondergang van het oude en te strijden voor den nieuwen tijd, dat gevoelen wij, nu we weer ons hebben opgemaakt tot een kamp voor de overwinning van een idee, dat we hebben doorproefd en aanhangen met geheel ons hart, een kamp voor wat we zien als recht in een quaestie van productie en distributie.

M. K.

(Wordt vervolgd.)

BOEKBEORDEELING.

„OP DE HOOGTE.” Maandschrift voor de Huiskamer.

Met verzoek om bespreking werd ons van bovengenoemde uitgave de 3e aflevering van 15 Maart j.l. toegezonden.

Het blad staat onder redactie van H. Verschuur (hoofd-redacteur), Is. Querido, J. Stamperius, L. Bückmann, F. J. van Uildriks, B., Arts, J. C. Waal, Dr. Garjeanne, W. J. Corver, B. Thoënes, L. van de Cappelle, Mr. L. J. G., O. A.

Corver, M. van Amstel, en geniet, zooals van zelf spreekt, de „medewerking van vele anderen”.

Het geheel ziet er vrij smakelijk uit; papier, druk en illustraties (reproducties naar photographiën) zijn niet slecht. Wat nu de inhoud betreft, zoo zien wij op de eerste pagina dat die ingedeeld is in 10 rubrieken: 1 Van Verre en Nabij, 2 Uit de natuur en het menschenleven, 3 Paedagogiek, 4 Muziek, 5 Literatuur, 6 Recht en wet, 7 Medische en Hygienische wenken, 8 Modes, 9 Voor keuken en huiskamer, 10 Correspondentie en dan is er nog eene bijlage „Voor onze jeugd.”

Vrijwel geen onderwerp blijft dus onbehandeld, maar de behandeling is steeds geschikt voor de huiskamer, populair en meestal oppervlakkig. Bij het doorbladeren treffen wij artikels aan over de gebeurtenissen der laatste maand, een honderd-vijf-jarige, onderzeesche mijnen en torpedo's, telegrafie zonder draad, een paar dagen te Venetië, een mooien winterdag, de Japansche vrouw, huisvogels, teekenen in de huiskamer, muziek, etc. Voor het meerendeel onbeduidend, men wordt er tenminste niet wijzer door. Dan het slot van een schets door Van Rijn: „Bankleven”, om niet veel van te zeggen; vreemd Hollandsch: „slenderige hurrie van niet erg vloten willend werkbegijn” en „stakerig-woelig” „dooreen staande tafels” enz. Verder nog een en ander over forensen-belasting, drinkwater, dan zijn wij aan het eind.

Het ongeluk van „Op de hoogte” is, dat het alles tegelijk wil zijn. Uit de titel zal wel moeten worden afgeleid, dat het zich voorstelt, zijne lezers van alles op de hoogte te houden. En als dat dan eens per maand in 60 bladz. moet geschieden, is het natuurlijk gevolg dat men van niets op de hoogte blijft. Men moet er zich op abonneeren om maandelijks een tijdschrift thuis gestuurd te krijgen met een aantal plaatjes, een paar artikeltjes over alles en nog wat en een verhaaltje en wat raadsels voor kinders. En als zoodanig opgevat kan het hier en daar zeer welkom wezen, dat verdient het ten volle; onder de lezers van het S. W. zullen vermoedelijk weinigen gevonden worden, die voor deze uitgave hun jaarlijksch budget met f 4.—, den abonnementsprijs, zullen bezwaren.

Ts.

UIT DE STUDENTENPERS.

Minerva. Het eerste stuk is gedeeltelijk gewijd aan de nagedachtenis van Gottfried Mann, die zoo lange jaren het Leidsche Studenten Orkest van Sempre Crescendo heeft geleid als dirigent.

Het tweede stuk heet *T w i j f e l*, en is een soort van filosofische studie over het idee „twijfel.” Vooraf, ter inleiding en tot opheldering, gaan een viertal motto's waarvan voor de duidelijkheid zeker, er drie vertaald zijn, en een in het Italiaansch is blijven staan. Dan verder gebruikt de schrijver een viertal hoofdstukken om den lezer een begrip te geven over het betrekkelijk ware van het woord. En als hij nu meent, het terrein voldoende gezuiverd te hebben van alle dwaalbegrippen, die aanleiding zouden kunnen geven tot verkeerde opvattingen, zoo steekt hij van wal: „Gaat nu echter het verstand iets dieper denken, dan komt altijd die vervloekte twijfel op; de materialist voelt zich niet tevreden met het materialisme zonder meer; in de

subjectiviteit kan men de objectiviteit, in de objectiviteit de subjectiviteit toch bezwaarlijk loochenen; de schijn heeft zijn wezen zoo goed als het wezen zijn schijn. Zoo kan men aan elke opinie, als aan iets gesteld zonder meer, twijfelen.” Ten slotte eindigt de schrijver: „En met het bewustzijn van den Geest der Waarheid in zich, waartegen niet te strijden valt, eenvoudig omdat het de waarheid is, voelt iemand zich trotscher dan de hoogmoedigste Assyrische Koning, trotscher dan Hammurabi, de door Bël geroepene”...

Ten slotte twijfelde ik er aan, of de schrijver wel echt meent wat hij daar neergeschreven heeft en denk, dat het heelemaal als een paskwil bedoeld is.

Openbaring is een wel aardige beschrijving van een heilandschap bij ondergaande zon.

Propria Cures. Deze bevat nu zeer weinig belangrijks. Een heele hoeveelheid mededeelingen en verslagen, dan nog een aantal boekbeoordeelingen.

Een klein aardig stukje is er deze keer in: *Lente*.

Iemand wandelt buiten in het komende lenteweer en is in extase blijven staan voor een perkje met crocussen. „Maar daar kwamen de menschen, de boosaardige stemmingbedervende menschen. Zij kwamen bij de crocusjes met hoe-is-het-mogelijk en och-hoe-lief gezichten en -gebaren. En er was een vrouw, die krijschte: „God, God, die natuur! Zoo meteen eten we weer slaboontjes!”

Maar dan schettert in me op de toorn van ontgoochelingsschrik, dan barst ik. Dan ruk ik af de grasjes en dou ze onder haar neus en bulder: „Hier, mensch, vreet!” Dan gilt in mij het wee om het vandalisme in het land van Illusie. En nog lang rommelt het in me: „Vervloekt aap-mensch, Beroerde Bacil!” Maar de vogeltjes giegelen en de grasjes sprieten nieuwsgieriger.”

De P. C. neemt vacantie tot 23 April, de Minerva tot 14 April. D.

A G E N D A.

DELFT.

Woensdag 6 April. Buitengewone voorstelling door het Brongdeest-ensemble: „Salome”; voorafgegaan door „Frits”; Stads Doelen, 7¹/₂ uur.

DEN HAAG.

Maandag 4 April. Fransche Opera: „Louise”; 8 uur.

Gebouw v. K. en W.: „De levende brug”; 8 uur.

Dinsdag 5 April. Ned. Tooneel: „Opstanding”; 8 uur.

Woensdag 6 April. Gebouw v. K. en W.: „Prins Varkenshoeder”; 2 uur.

Gebouw v. K. en W. Haarlemsch Tooneel: „Taptoe”; 8 uur.

Fransche Opera: „Zaza”; 8 uur.

Donderdag 7 April. Fransche Opera: „La fiancée de la mer”; 8 uur.

Vrijdag 8 April. Gebouw voor K. en W. Brongdeest-ensemble: „Joris Goedbloed”; 8 uur.

ROTTERDAM.

Zondag 3 April. Tivoli-Schouw. Nederlandsch Tooneel: „Adrienne Lecouvreur”; 8 uur.

ADVERTENTIEN.

Café-Restaurant HOTEL CENTRAL.

Levering van Déjeuners, Dinners, Soupers, Koude en Warme Schotels.

Uitstekende gelegenheid om te Dineeren ook bij abonnement.

Verschillende appartementen voor Vergaderingen.

Pilsener Urquell. Franziskaner Leistbräu.

G. M. VAN DE SEIJP Hz., Cuisinier.